

11.10.2013

Valtiovarainministeriö
kunta- ja aluehallinto-osasto
PL 28
Snellmaninkatu 1 A
00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntönnö 11.9.2013 VM 107:00/2011

SUOMEN KUNTALIITON LAUSUNTO KUNTIEN TEHTÄVIEN JA VELVOITTEIDEN VÄHENTÄMISTÄ KOSKEVASSA ASIASSA

1. Yleistä

Valtiovarainministeriö on viitekohdassa mainitussa lausuntopyynnössään pyytänyt Suomen Kuntaliiton (jäljempänä *Kuntaliitto*) hallitukselta ehdotusta kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisestä vuosina 2014 - 2017. Kuntaliittoa pyydetään tekemään ehdotus 11.10.2013 mennessä.

Kuntaliiton hallitus on 19.9.2013 päättänyt valtuuttaa hallituksen työvaliokunnan laatimaan Kuntaliiton lausunnon kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisestä vuosina 2014–2017. Työvaliokunnan käsiteltyä asian 10.10.2013 Kuntaliitto lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Kuntaliitto pitää kuntien tehtävien ja niiden toteuttamistapaa koskevien velvoitteiden purkamista väistämättömänä keinona tasapainottaa kuntataloutta. Vain taloudellisesti tasapainossa oleva kunta pystyy huolehtimaan hyvinvointipalveluista. Tehtävien ja velvoitteiden purkamisella voidaan parantaa pitkällä aikavälillä palveluiden rahoitusperustaa ja toteuttaa perustuslaissa turvattua *rahoitusperiaatetta*, jonka mukaan kunnille säädettyjen tehtävien rahoitus on turvattava käytännössä. Rahoitusperiaate liittyy myös perustuslaissa säädettyjen taloudellisten, sivistyksellisten ja sosiaalisten perusoikeuksien toteutumiseen. Tehtäviin ja velvoitteisiin nähden riittämätön rahoitus väistämättä vaarantaa mainittujen perusoikeuksien toteutumisen. Lisäksi kuntien nykyisten tehtävien ja rahoituksen välinen vaje konkretisoituu lisääntyvinä yt-neuvotteluina ja talouden sopeuttamiskeinoina. Vähennettäessä tehtäviä ja velvoitteita tulee samalla huolehtia, ettei lisätä kustannuksia yhteiskunnan muissa palveluissa.

Rahoitusperiaatteen toteutuminen on tällä hetkellä alati lisääntyneiden tehtävien ja velvoitteiden sekä mittavien valtionosuusleikkausten vuoksi vakavasti uhattuna. Valtionosuuksia leikattaessa ei ole vähennetty kuntien lakisääteisiä tehtäviä ja velvoitteita. Kuntaliitto pitää erittäin ongelmallisena, että käytössä ei ole yleisesti hyväksyttyä mekanismia, jonka pohjalta voitaisiin arvioida kuntien tehtäviä ja niiden rahoituksen tasapainoa perustuslaissa turvattua rahoitusperiaatteen toteutumisen näkökulmasta. Tällaisesta mekanismista tulisi sopia mahdollisimman pian.

Toisaalta erityisesti tehtävien toteutustapaa koskevien velvoitteiden purkamisella ja väljentämisellä on mahdollista lisätä eri palveluiden joustavaa ja integroitua järjestämistä ja tätä kautta lisätä palveluiden tuottavuutta. Tätä työtä tuetaan vuonna 2014 käynnistettävillä kokeiluilla. Kuntaliitto katsoo, että tehtävien ja velvoitteiden purkuun mennään joko suoraan ilman kokeiluvaihetta aina, kun purkamiseen voidaan löytää toteuttamiskelpoinen toimintamalli, tai kokeilun kautta. Kokeiluilla tulee rohkaista kuntia uusiin toimintatapoihin ja kokeiluissa tulisi hakea väljentyneen normiston mahdollistamia tuottavuushyötyjä. Kokeilut voivat myös nostaa esille sellaisia normien purkutarpeita, joita ei ole aikaisemmassa vaiheessa huomattu.

Elokuun 2013 budjettiriihessä tehtyjen päätösten mukaan kuntien tehtävien ja velvoitteiden purkamisella haetaan yhden miljardin euron kustannussäästöjä vuoden 2017 tasossa. Lisäksi julkista taloutta on tarkoitus tasapainottaa toisella miljardilla, joka katetaan verorahoituksella ja kuntien omin toimin, mm. tuottavuutta parantamalla. Kuntaliitto toteaa, että nämä tavoitteet ovat osittain päällekkäisiä, koska kuntien tehtävien ja velvoitteiden purkaminen ja väljentäminen on keskeinen keino lisättäessä kuntasektorin tuottavuutta.

Tuottavuuden lisääminen kunnissa kytkeytyy monilta osin vireillä oleviin rakenneuudistuksiin, kuntarakenneuudistukseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistukseen. Vahvemmat kunta- ja palvelurakenteet luovat onnistuessaan edellytyksiä järjestää palvelut nykyistä integroidummin, tehokkaammin ja taloudellisemmin. Taloudellisesti ja ammatillisesti nykyistä vahvemmillä palveluiden järjestäjillä on myös edellytykset käyttää sääntelyn purkamisen tuomaa liikkumavaraa siten, että palveluiden saatavuus ja laatu voidaan jatkossakin turvata. Tuottavuuden lisäämisen ehdottomana edellytyksenä on tietotekniikan suomien mahdollisuuksien olennaisesti nykyistä parempi hyödyntäminen.

Kuntaliitto on tarkastellut tehtävien ja velvoitteiden purkamista kolmesta eri näkökulmasta. Ensinnäkin yksittäisten tehtävien ja velvoitteiden purkamista tulee arvioida yhteisesti hyväksytyistä *sääntelypoliittisista lähtökohdista (sääntelypoliittinen viitekehys)*. Toiseksi tehtävien ja velvoitteiden purkamista on arvioitava yhteiskuntapolitiittisista lähtökohdista. Kolmanneksi pitää sopia *pelisäännöt, joilla määritellään purettujen tehtävien ja velvoitteiden kustannussäästöt ja niiden jakautuminen kuntasektorin ja valtion välillä*.

2. Tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen sääntelypoliittinen viitekehys

Kuntaliitto katsoo, että arvioitaessa mahdollisuuksia vähentää kuntien tehtäviä ja velvoitteita tulisi noudattaa seuraavia periaatteita:

1. Sitovassa norminannossa (lait, asetukset ja alemmanasteiset normit) tulisi määritellä vain toiminnan tavoitteet ja oikeudellisesti velvoittavat sisällöt. Toimintatavat ja keinot tavoitteiden ja sisältöjen toteuttamiseksi tulee pääsääntöisesti jättää kuntien ja muiden toiminnasta järjestämisvastuussa olevien päätösvaltaan. 1980- ja 1990-luvulla toteutetuissa sääntelyn purkukampanioissa noudatettiin tätä periaatetta. Sitten lain säätämisen ja muussa norminannossa on palattu toimintatapojen ja keinojen sääntelyyn.
2. Kuntia koskevassa norminannossa kunta tulee nähdä yhtenä oikeussubjektina, joka organisoidaan ja jota johdetaan yhtenä kokonaisuutena kunnan päättämällä tavalla. Näin ollen eri palvelusektoreita koskevassa lainsäädännössä ei tule säätää kuntien hallinnosta, johtamisesta ja toiminnan suunnittelusta. Näistä asiakokonaisuuksista säädetään jatkossa vain kuntalaissa.
3. Alemman asteisia normeja tulee käyttää vain perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaisissa tilanteissa. Alemman asteiset normit on tarkoitettu lähinnä teknisiä ja vähäisiä yksityiskohtia koskevaan sääntelyyn, johon ei liity merkittävää harkintavallan käyttöä taikka sellaisiin sääntelykohteisiin, jotka edellyttävät usein ja nopeasti muuteltavien säännösten antamista (HE 1/1998 vp.). Siten esimerkiksi opetussuunnitelman perusteiden antamista ja niiden sisältöä koskevat säännökset on tarkistettava koskemaan vain opetettavien oppiaineiden sisältöä ja tavoitteita ja arvioitava niiden säätämisen taso.
4. Asetusten ja alemmanasteisten oikeudellisesti sitovien määräysten kustannusvaikutusarvioinneissa tulee sekä sisällöllisesti että menettelyllisesti noudattaa samoja periaatteita kuin hallituksen esitysten kustannusvaikutusarvioinneissa. Kaikki kuntia sitovat alemmanasteiset säännökset ja määräykset tulee käsitellä peruspalveluohjelmamenettelyssä sekä kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.
5. Eri sektoreiden kansallisissa kehittämisohjelmissa tulee arvioida niiden toteuttamisen aiheuttamat kustannusvaikutukset, koska kehittämisohjelmat ohjaavat ao. sektoreiden toimintapolitiikkaa ja säädösvalmistelua. Tällaisia ohjelmia ovat esimerkiksi koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelma, ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma ja kehitysvammaisten asumisen ohjelma.
6. Suositukset on palautettava alkuperäisen tarkoituksensa mukaisesti suositusten asemaan. Niitä ei tule käyttää tulkinta-aineistona tuomioistuimissa ja lainvalvontaviranomaisissa (oikeuskansleri, oikeusasiamies, Valvira ja aluehallintoviranomaiset). Kunnilla tulee aina olla toiminnan järjestämiseen liittyvästä perustellusta syystä mahdollisuus poiketa suosituksis-

ta. Suosituksia laadittaessa tulee arvioida kustannukset, jotka suosituksista aiheutuisivat, jos niitä noudatettaisiin valtakunnallisesti. Lisäksi tulee arvioida kaikkien kuntien mahdollisuudet toiminnan järjestämiseen suositusten edellyttämällä tavalla.

7. Toimintaa koskevat arviointijärjestelmät on palautettava alkuperäiseen tarkoitukseensa eli luotettavan arviointitiedon tuottamiseksi päätöksenteon tueksi. Nykyään arviointijärjestelmät etsivät ongelmia palveluiden järjestämisessä ja arvioinnin tuloksia yleistetään ja käytetään liikaa perusteluna sääntelyn lisäämiselle.
8. Valtion tulisi pidättäytyä toimenpiteistä, joilla se siirtää kunnille vastuuta niille lainsäädännön mukaan kuulumattomissa tehtävissä. Tällaisista esimerkkinä voidaan mainita valtion riittämätön panostus sen vastuulle kuuluvien tihankkeiden rahoitukseen, jolloin kunnat ovat liikennejärjestelmän toimivuuden turvaamiseksi joutuneet rahoittamaan lähtökohtaisesti valtion vastuulle kuuluvia hankkeita joko kokonaan tai osittain itse.

Valtaosasta kunnille lisäkustannuksia aiheuttavista normeista sovitaan hallitusohjelmassa. Tämän vuoksi peruspalveluohjelman ohjausvaikutusta osana valtiontalouden kehysmenettelyä tulee tehostaa siten, että säädetyistä tehtävistä kunnille aiheutuville enimmäiskustannuksille määritellään katto jo hallitusohjelmaa laadittaessa. Kuntapolitiikkaa tulisi hallitusohjelmaa laadittaessa tarkastella yhtenä kaikki palvelusektorit kattavana kokonaisuutena, jota toteutetaan käytettävissä olevien voimavarojen rajoissa. Jos kunnille säädetään tehtäviä ja velvoitteita, jotka ylittävät mainitun katon, valtion tulisi vastata ylityksestä aiheutuvista kustannuksista kokonaan.

Kuntien tehtäviä koskevien säädösehdoitusten taloudellisten vaikutusten arviointia tulee olennaisesti parantaa. Kunnallistalouden ja hallinnon neuvottelukuntaan taloudellisten vaikutusten arvioinnin kehittämiseen asetetun jaoston työhön tulee osoittaa riittävät resurssit. Yksittäisiä säädösvalmisteluhankkeita toteutettaessa tulisi aina ottaa huomioon myös kuntien tehtävien ja niiden rahoituksen kokonaisuus perustuslaissa turvautuneen rahoitusperiaatteen näkökulmasta. Rahoitusperiaatteen toteutumisen arviointiin tulisi valmistella yleisesti hyväksytty pysyvä mekanismi. Uusien ja laajentuvien tehtävien ja velvoitteiden vaikutusarviointeista kuntataloudelle aiheutuvaa riskiä tulee myös pienentää ottamalla valtionosuusjärjestelmässä käyttöön vuosittain toteutettava valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus.

3. Tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen yhteiskuntapoliittinen viitekehys

Kuntaliitto toteaa, että arvioitaessa mahdollisuuksia vähentää kuntien tehtäviä ja velvoitteita olisi huomioitava seuraavat näkökulmat:

1. Tehtäviä ja velvoitteita vähennettäessä on pidettävä huolta, ettei vaaranneta perustuslaissa perusoikeuksiksi säädettyjä peruspalveluita.
2. Peruspalvelut (-tehtävät) ja niitä täydentävät oheis- tai tukitoiminnot on erotettava toisistaan. Peruspalvelujen järjestäminen voi liittyä perustuslainmukaisiin oikeuksiin, jolloin siitä säättäminen voi olla tarpeellista yksilön oikeuksien näkökulmasta. Peruspalvelujen järjestäminen ei kuitenkaan välttämättä edellytä oheis- tai tukitoiminnoista säättämistä, vaan niistä voi olla tarkoituksenmukaista luopua.
3. Rahoitusperiaatteen toteutuminen on nostettava tehtävien ja velvoitteiden arvioinnin keskiöön. Nykyinen menettely, jossa kuntien on huolehdittava lisääntyvistä tehtävistä ja velvoitteista supistuvalla kokonaisrahoituksella, johtaa kunnallisten palveluiden saatavuuden ja laadun heikkenemiseen, mikä puolestaan ajaa maksukyistä väestöä yksityisiin palveluihin. Tämä muodostaa vakavan uhan tasa-arvolle ja universaalien verorahoitettujen palvelujärjestelmän hyväksyttävyydelle kansalaisten näkökulmasta. Palvelujärjestelmän kahtiajakautuminen johtaa myös kustannusten nousuun ja tehottomuuteen.
4. Yksilön omaa vastuuta suhteessa yhteiskunnan vastuuseen on arvioitava tehtäviä vähennettäessä. Ensimmäiseksi tämä tarkoittaa sen arvioimista, onko tarpeellista ylipäättään säätää asia kunnan lakisääteiseksi tehtäväksi. Hyvinvointivaltio on edennyt tilanteeseen, jossa kuntien tehtäviä on arvioitu olevan 535. Lisäksi yksilöt odottavat julkiselta palvelujärjestelmältä yhä enemmän. Tiukka taloudellinen tilanne kuitenkin osoittaa sen, että palvelujärjestelmän kestävyys on vaakaalaudalla. Toiseksi on arvioitava sitä, miten yhteiskunnan toiminnalla ja palvelujärjestelmällä voitaisiin tukea yksilöiden omaa toimintaa ja päätöksiä tulevaisuutensa järjestämisessä. Näin yksilön omaa vastuuta saataisiin vahvistettua ja tarvetta kunnan raskaisiin lakisääteisiin palveluihin vähennettyä.

5. Pitkän aikavälin vaikutukset on otettava huomioon tehtäviä ja velvoitteita vähennettäessä. Mikäli vähennetään merkittävästi esimerkiksi ennalta ehkäisevistä palveluista, kasvavat tulevaisuudessa korjaavien palvelujen kustannukset. Tehtävien vähennysten on tapahduttava kestäväällä tavalla ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus huomioiden. Jokaisen säännöspurkuhankkeen osalta onkin arvioitava toimenpiteen kokonaisvaikutukset myös pitkällä aikavälillä.
6. Asiakaslähtöisyys on otettava huomioon palvelujärjestelmän kokonaisuuden yhteydessä. Perustavanlaatuisten ja toisiinsa kytköksissä olevien peruspalvelujen ketjun katkeaminen tarkoittaa asiakkaan hyvinvoinnin heikentymistä, mikä pitkällä aikavälillä johtaa korjaaviin palveluihin ja lisäkustannuksiin. Lisäksi on arvioitava, mitkä perustavanlaatuiset palvelut on syytä järjestää mahdollisimman lähellä asiakasta ja mitkä voidaan järjestää muulla tavoin.

4. Purettujen tehtävien ja velvoitteiden kustannussäästöt ja niiden jakautuminen kuntasektorin ja valtion välillä

Purettaessa kuntien tehtäviä ja velvoitteita tulee kyetä arviomaan siitä aiheutuvat kustannussäästöt. Viitteitä normien purkamisen kustannussäästöstä voidaan hakea normien säätämistä koskevaan hallituksen esitykseen sisältyvästä kustannusvaikutusarviointista. Tämä ei kuitenkaan riitä, koska nämä kustannusvaikutusarviot usein ja jopa olennaisesti poikkeavat normin aiheuttamista toteutuneista kustannuksista tai puuttua esityksestä kokonaan. *Usein hallituksen esityksissä kustannusvaikutukset on aliarvioitu suhteessa toteutuneisiin kustannuksiin.* Joissakin tapauksissa kunnille aiheutuneita kustannuksia ei ole arvioitu lainkaan. Valtion-osuusjärjestelmässä joka neljäs vuosi tehdyissä kustannustenjaon tarkistuksissa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen kustannukset ovat kasvaneet enemmän kuin mitä uusien ja laajenevien tehtävien sekä kustannustason nousun perusteella olisi voitu olettaa, mikä osaltaan kertoo normien kustannusvaikutusten aliarvioimisesta niiden säätämisen vaiheessa. Kustannuksiin vaikuttavat myös informaatio-ohjauksesta aiheutuva toiminnan järjestäminen. Normien purkamisen kustannusvaikutusten arviointi muodostaa tästä näkökulmasta oman haasteensa.

Kustannusvaikutusarviointeja vaikeuttaa myös se, että tehtävien ja erityisesti niiden järjestämistapaa koskevien velvoitteiden käytännön tasolla tuottama kustannussäästö riippuu olennaisesti siitä, miten normin purkamisen tuottamaa liikkumavaraa kyetään paikallisella tasolla hyödyntämään. Sääntelyn väljentämisen tuottamat taloudelliset hyödyt edellyttävät toteutukseen paikallisen tason, yleensä kunnanvaltuustojen, päätöksiä, jotka ovat usein poliittisesti vaikeita. Normien purkaminen ei yleensä automaattisesti tuokaan mukanaan säästöjä kunnissa vaan se luo niihin mahdollisuuksia. *Säästöjen määrä riippuu paikallisen tason päätöksistä.* Tämä on otettava huomioon normien purkusanännösten taloudellisten vaikutusten arvioinnissa, eikä vaikutuksia valtionosuuksiin tule määritellä olettamalla, että tehtävän tai velvoitteen lakisääteisyydestä luopuminen automaattisesti johtaa sitä aiheutuneiden kustannusten poistumiseen paikallisella tasolla.

Lisäksi yksittäisten normien purkamisen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa *on otettava huomioon koko sääntelyketju.* Lain tai asetuksen muutoksen tuomaa liikkumavaraa voi joissakin tapauksissa olla vaikeaa tai mahdotonta hyödyntää esimerkiksi virka- ja työehtosopimusten määräysten vuoksi. Virka- ja työehtosopimukset muodostavatkin oman merkittävän normikokonaisuuden, joka ei ole tässä tarkastelussa mukana ja jota pitäisi tarkastella erikseen.

Kuntien vastuu myös sille lainsäädännön mukaan kuulumattomissa tehtävissä on lisääntynyt valtion toimenpiteiden vuoksi. Tästä esimerkkinä voidaan mainita valtion riittämätön panostus sen vastuulle kuuluvien tiehankkeiden rahoitukseen, jolloin kunnat ovat liikennejärjestelmän toimivuuden turvaamiseksi rahoittaneet lähtökohtaisesti valtion vastuulle kuuluvia hankkeita joko kokonaan tai osittain itse.

Normipurussa kustannusvaikutusten arvioinnin lähtökohtana tulee olla siitä kuntasektorille aiheutuva pysyvä kustannusten nettovähennys. Kustannussäästöjen jakautumisesta valtion ja kuntien kesken noudatetaan nykyisin seuraavia periaatteita:

1. Kun kuntien vastuulle kuulunut tehtävä lakkautetaan, vähennetään tehtävistä aiheutuneet kustannukset valtionosuuden laskentapohjista ja kustannussäästö jakautuu valtion ja kuntien kesken valtionosuusprosentin mukaisessa suhteessa.

2. Kumottaessa ja väljennettäessä tehtävien järjestämistapaa koskevia velvoitteita arvioidaan tästä aiheutuva kustannussäästö edellä mainittuja periaatteita noudattaen. Säästö vähennetään valtionosuuden laskentapohjista, jolloin kustannussäästö jakautuu valtion ja kuntien välillä valtionosuusprosentin mukaisessa suhteessa.
3. Siirrettäessä kunnilta tehtäviä valtiolle valtio on vähentänyt ao. tehtävän kustannukset valtionosuuksista kokonaisuudessaan ilman siirrolla saatavien kustannussäästöjen vaikutusten huomioon ottamista.

Sovellettaessa edellä mainittuja periaatteita, joiden mukaan kustannussäästöt lakisääteisissä tehtävissä jakautuvat valtion ja kuntien kesken, on eroteltava toimenpiteiden vaikutukset koko julkiseen talouteen ja toisaalta kuntatalouteen. Mainitut kustannustenjakoperiaatteet tarkoittavat, että miljardin euron säästö kuntien menoissa ei parantaisi kuntien rahoitusasemaa vastaavalla summalla, vaan merkittävä osa säästöstä tulee valtion hyväksi. Mikäli koko syntyy säästö tai osa siitä halutaan kunnille, on edellä kuvattuja periaatteita tarkistettava.

Säästöjen oikeudenmukaisen jakautumisen turvaamiseksi valtionosuusuudistuksessa tulee edellä todetulla tavalla siirtyä joka neljäs vuosi tehtävästä kustannustenjaon tarkastuksesta vuosittaiseen kustannustenjaon tarkastamiseen.

5. Yksittäisten tehtävien ja velvoitteiden purkaminen ja väljentäminen

Kuntaliitto ei lähtökohtaisesti tee esitystä siitä, mitä yksittäisiä tehtäviä ja niiden toteuttamistapaa koskevia velvoitteita tulisi purkaa. Yksittäisten normien purkuhankkeet tulee valmistella ja käsitellä erikseen edellä tässä lausunnossa kuvattuja periaatteita noudattaen ministeriöissä.

Kunnille lisäkustannuksia aiheuttavat uudet esitykset ja eduskunnalle jo annetut esitykset tulee arvioida kuntatalousvaikutusten osalta uudelleen. Jos nämä esitykset toteutetaan, kunnille aiheutuvat lisäkustannukset tulee rahoittaa kokonaan valtion varoista.

Kuntaliitto kannattaa hallituksen linjausta rajoittaa kotona olevien vanhempien oikeutta lastensa kokopäivähoitoon. Oppivelvollisuuden pidentämistä koskeva rakennepoliittisen ohjelman tavoite tulee toteuttaa siten, että se ei aiheuta kunnille lisäkustannuksia. Yksi ratkaisu on, että säädettäisiin perusopetuksen päättävälle nuorille oikeus koulutukseen, kunnille kokonaisvastuu nuorten koulutuksesta ja aikuiskoulutus olisi valtion rahoittamaa. Myös kunnille vaikeasti työllistettävien aktivointitoimenpiteistä siirtyneet kustannukset tulee kompensoida täysimääräisesti. Lisäksi Kuntaliitto katsoo, että kuntien hallintoa, johtamista ja toiminnan suunnittelua koskevat säännökset tulee edellä tässä lausunnossa mainituilla perusteilla erityislaeista purkaa kuntalain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Kuntaliiton mielestä myös eräät sosiaalihuoltoon kuuluvat tuet ja niihin liittyvä päätöksenteko sekä maksatus voitaisiin siirtää kunnilta Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi ja rahoitettavaksi kokonaan valtion varoista. Tällaisia ovat esimerkiksi perustoimeentulotuki ja omaishoidon tuen palkkiot. Keskitetty hallinto toisi jonkin verran kustannussäästöjä, mutta siirrot olisivat perusteltuja erityisesti kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Siirrot myös vapauttaisivat kuntien sosiaalihuollon henkilöstöä hallinnollisista tehtävistä sosiaalihuollon perustoimintoihin, muun muassa ennalta ehkäisevään sosiaalityöhön.

Tämän lausunnon liitteenä on luettelo keskeisimmistä kunnille annetuista uusista tehtävistä ja velvoitteista vuodesta 2001. Kunkin tehtävän ja velvoitteen kohdalle on merkitty niille säätämismvaiheessa arvioitu kustannusvaikutus ja mahdollisuuksien mukaan myös Kuntaliiton arvio toteutuneista kustannuksista. Kuntaliitto korostaa, että tarkasteluun tulee ottaa myös kunnille aikaisemmin säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä ja velvoitteita.

Haettaessa kuntasektorille normien purkamiseen perustuvaa yhden miljardin nettosäästöä *lähtökohdaksi tulee ottaa jo voimassa olevat normit.* Vastaisuudessa voimaan tulevia normeja ja niille arvioituja kustannuksia ei sen sijaan tule ottaa huomioon vaikka niiden antamisesta luovuttaisiinkin.

6. Kuntaliiton ehdotukset kuntien tehtävien arvioimiseksi

Kuntaliitto ehdottaa ensisijaisesti seuraavia toimenpiteitä kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämiseksi.

1. Kunnille lisäkustannuksia aiheuttavat uudet esitykset ja eduskunnalle jo annetut esitykset tulee arvioida kuntatalousvaikutusten osalta uudelleen. Jos nämä esitykset toteutetaan, kunnille aiheutuvat lisäkustannukset tulee rahoittaa kokonaan valtion varoista.
2. Kustannusvaikutusten arvioinnin lähtökohtana tulee olla siitä kuntasektorille aiheutuva pysyvä nettohyöty.
3. Sitovassa norminannossa (lait, asetukset ja alemmanasteiset normit) tulisi määritellä vain toiminnan tavoitteet ja oikeudellisesti velvoittavat sisällöt. Toimintatavat ja keinot tavoitteiden ja sisältöjen toteuttamiseksi tulee pääsääntöisesti jättää kuntien ja muiden toiminnasta järjestämisvastuussa olevien päätösvaltaan.
4. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että kuntien ja valtion välille luodaan pysyvä prosessi, jonka avulla arvioidaan säännöllisesti perustuslaissa turvatun rahoitusperiaatteen näkökulmasta kuntien tehtäviä ja velvoitteita sekä niistä kunnille aiheutuvia kustannuksia kokonaisuutena. Kuntien aloitteellisuudelle ja omalle harkinnalle tulee antaa entistä enemmän tilaa. Kunnat itse kaikkein parhaiten pystyvät arvioimaan tehtäviä paikalliset olosuhteet ja tarpeet huomioiden.
5. Lainsäädännön ja ohjauskeinojen vaikutusten arviointia sekä arvioinnin välineitä kehitetään. Kuntiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tulisi olla järjestelmällistä ja laajaa. Samoin on tarvetta vaihtoehtojen sääntelykeinojen arviointiin ja niiden mahdollisten vaikutusten punnintaan.
6. Tuottavuusnäkökulma otetaan mukaan jokaiseen lainsäädäntöhankkeeseen. Talouden ja toiminnan tasapainatushaasteet edellyttävät uudistuksilta ennen kaikkea tuottavuuden lisäämistä. Toimintatapoja ja keinoja koskevan sääntelyn purkaminen johtaa joustavampiin ja tuottavampiin käytännön toimintoihin. Myös toiminnan laatu-, laajuus- ja vaikuttavuusnäkökulma tulee sisällyttää lakihankkeiden vaikutusarviointeihin.
7. Kustannustietoisuutta edistetään kaikilla tasoilla. Kuntalaisten kustannustietoisuutta lisätään tiedottamalla eri julkisten palveluiden kokonaiskustannuksista.

SUOMEN KUNTALIITTO

Antti Lindtman
hallituksen puheenjohtaja

Markku Andersson
hallituksen I varapuheenjohtaja

Tapani Tölli
hallituksen II varapuheenjohtaja

Suomen Kuntaliitto

Julkaisu vapaa 10.10.2013 klo 12.00

Esimerkkejä kunnille säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden kustannuksista vuodesta 2001 lähtien

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT					
Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion-osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita	
Suunnitteilla/tulossa olevat tehtävät ja velvoitteet					
Vanhuspalvelulaki (v. 2015 voimaan tulevat säännökset)	51	27,54	79,6	Tässä summassa on otettu huomioon KL arvion ja STM arvion erotus, (oletuksena on että ero kustannusvaikutuksissa realisoituu vasta viimeisenä vuonna)	
Sähköinen lääkemääräys				4,59 miljoonaa tulee kunnille maksettavaa ko. palvelusta	
Vanhuspalvelulaki (v. 2014 voimaan tulevat säännökset)	50,2	27,3	50,2	Kuntaliiton kustannusarvio koko laista oli 180 miljoonaa, erotus otettu huomioon vuoden 2015 luvussa	
Oppilas- ja opiskeluhoitolaki, vuoden 2015 taso	26,5	13	50	Laki astunee voimaan syksyllä 2014, erotus Kuntaliiton ja HE:n kustannusarviossa on otettu huomioon vuoden 2015 luvussa	
Lastensuojelulaki	9,3	4,5	9,5		
Valmisteilla olevia					
Työmarkkinatukiudistus					
Lastensuojelulain kehittäminen					
Työvoiman palvelukeskusten lakisäätöistäminen					
Raittiustyöläki					
Toimeentulotukilain uudistamista pohtivat työryhmätyö käynnistynyt					
Sosiaalihuoltolaki					
Voimassa olevan lainsäädännön mukaiset tehtävät ja velvoitteet					
2013					
Työmarkkinatukiudistus (alkaen vuodesta 2006)	423	211,5	423	Vuodesta 2006 alkaen kunnat maksavat yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden aktiivitoimenpiteiden ulkopuolella olevien työttömien osalta puolet työmarkkinatuesta (ns. sakkomaksu). Tämä on maksu, johon kunnat eivät voi vaikuttaa ainoastaan lisäämällä kuntouttavaa työtöimintää, jonka valtionkorvaus on liian alhainen	
Vanhuspalvelulaki	50,2	27,3	50,2	Eroitus kustannusarviossa on otettu huomioon vuoden 2005 luvussa	

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
2012				
Lastensuojelulain, perhehoitajalain ym. muutos	16,7	8,35	16,7	
Biopankkilaki	0,01	0	1,5	Biopankkilaista aiheutuu kuntasektorille kustannuksia, kun yliopistosairaalat perustavat alueellisia biopankkeja. Yhden biopankin perustamiskustannuksiksi on arvioitu noin 1 milj. euroa, johon sisältyvät tietojärjestelmä- ja muut laitehankinnat sekä henkilöstökulut.
2011				
Terveystenhuoltolaki	10	5	96	Lakelma perustuu seuraaviin oletuksiin: Ensihoito 60 miljoonaa, neuvontapalvelut 23 miljoonaa, esim. 20 kpl perusterveydenhoidon yksikköä maksaa väh. 10 miljoonaa, hyvinvointisuunnitelma vähintään 3 miljoonaa.
Asetus neuvolatoiminnasta ja kouluterveydenhuollosta	18,5	9,25	41,5	Kustannusarvioiden erotus otettu huomioon vain tänä vuonna
Vammaispalvelulaki (oli kokonaisuudessaan voimassa tänä vuonna)	6,6	3,3	38	Kustannusarvio tehty kuusikkokuntien vertailun avulla
2010				
Asetus neuvolatoiminnasta ja kouluterveydenhuollosta	8,972	4,486	8,972	Kustannusero otettu huomioon 2011 luvussa
Vammaispalvelulaki (oli kokonaisuudessaan voimassa tänä vuonna)	8,97	4,9	8,9	Kustannusero otettu huomioon 2011 luvussa
Osittaisen hoitorahan korottaminen	18,5	8,9	18,5	
Rintasyöpäseulontojen laajentaminen	2,1	0,7	2,1	
2009				
Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksot	51,6	17,9	51,6	
Lasten kotihoidon tukien korotukset	19,4	6,72	19,4	
Vaikeavammaisten henkilökohtaisen avun järjestelmän laajennus	6,35	2,2	6,35	Sisältyy arvioon vammaispalvelulain kustannusarviosta vuodelle 2011
Rintasyöpäseulontojen laajentaminen	1,6	0,6	1,6	
2008				
Toimeentulotukien käsittelyaika	ei kustannus- vaikutusta	0	1,6	Hyvin karkea arvio, perustuu noin 50 henkilötyövuoden lisäkustannukseen.
Lastensuojelulaki	21,9	7,2	21,9	
Rintasyöpäseulontojen laajentaminen	1,6	0,5	1,6	

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
2007				
Sosiaalihuoltolaki, päivätoiminnan laajentaminen	17,7	6	17,7	
Asevelvollisuuslaki	2	1	2	Kutsuntarvestarkastuksen kunta voi laskuttaa puolet aiheutuneista kustannuksista
Laki omaishoidon tuesta (lakisääteiset vapaat)	22,9	7,8	22,9	
Tulkkipalvelujen lisääminen	10,8	3,7		
2006				
Työmarkkinatuen uudistaminen (ns. sakkomaksu)				Laki tuli voimaan 2006 mutta kustannukset on otettu huomioon vuoden 2013 tasossa
Sosiaalihuollon henkilöstön täydennyskoulutus	29,7	9,9	29,7	
Pitkäaikaistyöttömien terveystarkastukset	3	1	3	
Omaishoidon ja perhehoidon kehittäminen	12	4	12	Hallituksen esityksen (HE) arvio, hieman liian alhainen koska kustannuslaskelmasta puuttuvat omaishoitajien palkkioiden korotuksista aiheutuvat sosiaaliturvamaksujen lisäykset.
2005				
Osittaisen hoitorajan laajennus 1.8.2004	4,9	1,6	4,9	
Lasten kotihoidon tuen sekä yksityisen hoidon tuen hoitorahan korottaminen	34,6	11,4	34,6	
Sosiaalihuollon henkilöstön täydennyskoulutus	21,5	7,1	21,5	
Hoitotakuu	?	?	150	Noin sata miljoonaa erikoissairaanhoidon ja 50 miljoonaa euroa perusterveydenhuoltoon, erikoissairaanhoidon arvio Kuntaliiton kyselystä. THL:n alaisuuteen kuuluva laitos CHES arvioi kustennusten kertaluonteiseksi kasvuksi 380 miljoonaa euroa.
2004				
Vanhustenhuollon kehittäminen	44	14	44	
Osittaisen hoitorajan laajennus 1.8.2004	3,8	1,2	3,8	
Palvelusetelin käyttöönotto kotipalveluissa	31,1	9,9	31,1	
Terveystieteiden henkilöstön täydennyskoulutus	39,9	12,7	39,9	
Toimeentulotuen toimintarahan korottaminen	0,3	0,1	0,3	
2003				
Hammashuollon laajentaminen 1.12.2002	13,9	3,9	13,9	
Toimeentulotuen ja ansiotulojen yhteensovittaminen	3,9	1,1	3,9	
Sosiaalisen luotuksen järjestäminen	1,8	0,5	1,8	
Pienten lasten hoitojärjestelmään liittyvä tarkennus	4,3	1,2	4,3	

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
2002				
Kuntouttava työtoiminta	?	Toiminta- päivä- korvaus 10,09 €/pv	Keski- määräinen toiminta- päivän hinta vähintään 40,00 €/pv	Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001. Aktiivintuennitelmien laatimista ja muita ohjaus- ja hallintokuluja ei huomioitu.
Harkinnanvaraisuuden lisääminen toimeentulotuksessa	3,9	1	3,9	
Kuntouttava työtoiminta 1.9.2001	9,9	2,5	9,9	
Hammashuollon laajentaminen 1.12.2002	18,9	4,8	18,9	
Vanhustenhuollon kehittämisen (laatusuosikukset)	129,3	32,8	129,3	
Omaishoitajien vapaaapäivien lisääminen	17	4,3	17	
Omaishoitajien vapaaseen oikeutettujen piiriin laajentaminen	4,7	1,2	4,7	
Omaishoitajien tapaturmavakuutus	0,8	0,2	0,8	
Mielenterveyslain pakkotoimien muutos	2,4	0,6	2,4	
Mielenterveystyön ja -palvelujen sekä päihdeäitien hoidon lisääntyminen	33,1	8,4	33,1	
Toimeentulotuen ja ansiotulojen yhteensovittaminen 1.4.2002	11,4	2,9	11,4	
2001				
Harkinnanvaraisuuden lisääminen toimeentulotuksessa 1.4.2001	66,1	16,0	66,1	
Kuntouttava työtoiminta 1.9.2001	28,1	6,8	28,1	
Hammashuollon laajentaminen asteittain	42,1	10,2	42,1	
Mielenterveystyön kehittäminen	100	24,2	100	
Sosiaali- ja terveyspalvelut yhteensä 2001-2013	1435,802	532,8	1718,422	
Jo päätetyt uudet tai laajenevat tehtävät 2014-2015	137	72,8	189,3	
Vireillä olevat hallituksen esitykset (oppilas- ja opiskeluhuoltolaki)	26,5	13,0	50	
Muuta:				
Kehas-ohjelma	36	0	36	Kehitysvammopalvelujen asumisohjelma hajauttaa palveluja ja lisää kustannuksia. Ei varsinaisen säädös
Sade-hankkeet		50 %		
Turvakotipalvelujen kansalliset laatusuosikukset 2013	?	0 %		Lisää kustannuksia jos turvakotipaikkojen määrää lisätään.

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
Valviran valvontaohjelmat jatkuvat. <u>Terveystieteiden tutkimuskeskusten valvontaohjelmat</u> • Neuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa sekä lasten ja nuorten ehkäisevä suun terveydenhuolto • Kiireettömään hoitoon pääsy <u>Sosiaalihuollon valtakunnalliset valvontaohjelmat</u> • Toimeentulotuen määrärahojen noudattaminen • Vammaisten henkilöiden ympärivuorokautiset asumispalvelut • Mielenterveys- ja päihdehuollon ympärivuorokautiset asumispalvelut sekä • Päihdehuollon laitoshoidon • Lastensuojelun ympärivuorokautinen hoito ja kasvatus • Kotiin annettavat palvelut ja hoito • Vanhusten ympärivuorokautisten palveluiden valvontasuunnitelman toimeenpano-ohjelma			Arvio tekemättä	Laki sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta (669/2008); Sosiaalihuoltolaki (710/1982); Kansanterveyslaki (66/1972); Erikoissairaanhoidtolaki (1062/1989); Mielenterveyslaki (1116/1990); Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994); Laki aluehallintovirastoista (896/2009)

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
Kuntien tilastointia ja tiedoantovelvoitteita on lisätty mm. seuraavasti:				
2014				
Kanta-palvelun käyttöönotto			Arvio tekemättä	Käytön kustannukset peritään kunnilta
Sosiaalihuollon kanta-arkistoa vastaava (KanSa)			Arvio tekemättä	Kasvattaa kuntien sote-IT kuluja ja käyttöönottomaksut langennevat kunnille kuten KanTassakin?
2013				
Osa HILMO-tiedoista kerätään edelleen erilliskyselyinä ?		0	Arvio tekemättä	
2012				
Osa HILMO-tiedoista kerätään edelleen erilliskyselyinä ?			Arvio tekemättä	
2011				
AvoHILMO-tiedonkeruu kattavaksi / "velvoittavaksi" (THL). (Avohoidon tilastotiedonkeruun "pilotointia" toteutettu useiden vuosien ajan.) Hoitoonpääsyn seuranta yhdistetään avoHILMOon. Käytännössä kuitenkin vanhamuotoista erillisseurantaa joudutaan jatkamaan sähköisen tiedonkeruun rinnalla toistaiseksi.	?	0	7,5	noin 75 lääkärin työpanosta vastaava summa

Tehtävä /velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
KOULUTUS- JA SIVISTYSPALVELUT				
Tehtävä /velvoite	Ministeriön arvio kustannus- vaiku- tuksista milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio kustannus- vaiku- tuksista milj. €	Kuntaliiton huomioita
Suunnitteilla/tulossa olevat tehtävät ja velvoitteet				
Hallituksen esitys eduskunnalle kotohoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (STM 026:00/2013) – voimaan 1.1.2014	36	11	36	Kustannusarvio ei sisällä mahdollisia investointikustannuksia uusiin päivähoitopaikkoihin (keskimäärin 30 000 €/päivähoitopaikka)
Rakennepoliittinen ohjelma: rajoitetaan subjektiivista päivähoito-oikeutta sosiaaliset perusteet huomioivalla tavalla osa-aikaiseksi silloin, kun vanhempi on kotona äitiys-, isyys-, vanhempain- tai hoitovapaalla tai kotohoidontuella.	ei esitetty	ei esitetty	-50	Laskelmat perustuvat siihen, että kaikkien kotona olevien vanhempien lapset ovat oikeutettuja osa-aikaiseen hoitoon. Säästöt 50–70M €. Ohjelman esitellyllä rajauksella ei päästä em suuruisiin kustannussäästöihin. Toteuttamistapa ei tiedossa.
Rakennepoliittinen ohjelma: kohdennetaan nykyinen kotohoidontuki puoliksi molemmille vanhemmille. Jos toinen vanhemmista ei pidä hänelle kohdennettua vapaata, perhe menettää tältä osin perhevapaat.	ei esitetty	ei esitetty	150	Erilaisin skenaarioin laskettuna kustannusvaikutukset lisääntyvät päivähoitotarpeen osalta jopa 150 M€ (erittäin optimistinen laskelma); laskettu ilman mahdollisia verotuottoja tai päivähoitopaikan investointeja. Myöskään valtionosuuksia ei ole huomioitu. Todellisuudessa kustannusvaikutukset lienevät yli 200 M€. Toteuttamistapa ei tiedossa.
Varhaiskasvatustlain uudistaminen (lakiesitys valmisteilla)	Lisärahoitus- ta ei ole varattu.			Suuri riski uusien tehtävien muodostumiseen ja kustannusten lisääntymiseen
Päivähoitomaksusäädösten muuttuminen (liittyy varhaiskasvatustlain uudistamiseen)			?	Siirtyminen hoitoaikaperusteiseen (tuntiperusteinen) päivähoitomaksuun, maksutuottojen menetykset alustavien mallien pohjalta karkeasti arvioituna 6–40 M€. Toteuttamistapa ei tiedossa.
Valtioneuvoston tuntimäärälausuma "Valtioneuvosto päättää vuonna 2013 tehtävään kehyspäätöksen yhteydessä kolmen vuosiviikkotunnin lisäyksestä vähimmäistuntimäärään, joka kohdennetaan yleiseen valinnaisuuteen. Lisäys toteutetaan opetus- ja kulttuuriministeriön kehityksen puitteissa vuodesta 2016 alkaen. Hallituksen esitys asiasta annetaan keväällä 2013." (voim. 1.8.2016)	ei arvioitu	ei arvioitu	30	Kuntaliiton näkemyksen mukaan vähimmäistuntimäärän nostaminen kolmella vuosiviikkotunnilla on ristiriidassa hallitusohjelman kanssa mm. siltä osin, että hallitusohjelman on nimenomaisesti kirjattu, että uusien ja nykyisten tehtävien ja velvoitteiden lisäämistä ja laajentamista kunnille rajoitetaan. Esitystä lausuman toteuttamiseksi ei ole tiedossamme.

Tehtävä/veloite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
Valtioneuvoston lausuma A2-tarjontavelvoitteesta "Valtioneuvosto edellyttää, että vapaaehtoisen A2-kielen tarjoaminen säädetään opetuksenjärjestäjille pakolliseksi ja että asiasta annetaan eduskunnalle hallituksen esitys vuoden 2014 loppuun mennessä." (voim. 1.8.2016)	ei arvioitu	ei arvioitu	10	Kuntaliitto ei hyväksy vapaaehtoisen A2-kielen tarjoamisen säätämistä kunnille pakolliseksi, mikäli valtio ei turvaa rahoitusta. Kyseessä olisi kunnille uusi tehtävä ja veloite, joka on hallitusohjelman kirjattujen kuntopoliittikkaa koskevien tavoitteiden vastaista. Esitystä lausuman toteuttamiseksi ei ole tiedossamme.
nivelvaiheen koulutuksen jatkuvuuden turvaamiseksi, keskeyttämisen vähentämiseksi ja nuorten työurien pidentämiseksi nostetaan oppivelvollisuusikä 17 vuoteen.	ei arvioitu	ei arvioitu	90	Esityksestä nostaa oppivelvollisuuskäyttä ei selviä, miten se toteutetaan ja keitä oppivelvollisuusiän pidentäminen koskee. Tämän vuoksi myös esityksen kustannusvaikutuksia on vaikea arvioida. Hyvin alustavat Kuntaliiton arviot menojen lisäykset vuositason olisivat 80–100 milj. euroa. Tarkemmat arviot voidaan tehdä, kun päätöksen lopullinen sisältö selviää.
Rakennepoliittisen ohjelman mukaan lasten tasa-arvoisten oppimisvalmiuksien parantamiseksi peruskouluun siirryttäessä muutetaan esikoulu velvoittavaksi.	ei arvioitu	ei arvioitu	10	Tällä hetkellä esiopetukseen lapsista osallistuu lähes 99 %. Kuntaliiton sivistyspoliittisessa ohjelmassa 2020 esiopetuksen tavoitteeksi on asetettu: "Esiopetuksen tulee jatkossakin säilyä lapsen subjektiivisena oikeutena. Esiopetukseen osallistumista ei tule säätää lasta velvoittavaksi."
Hallituksen esitys (HE 118/2013 vp) eduskunnalle laeiksi lukiolain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.	0,8	0,40	0,8	Hallituksen esitystä on käsitelty Kuthanekissa 10.9.2013. Muistiossamme totesimme: Hallituksen esityksessä esitetään, että lukiokoulutuksen valmistavan koulutuksen rahoitus perustuisi lukiokoulutuksen keskimääräiseen yksikköhintaan, joka kerrotaan luvulla 1,21. Esitetty kerroin 1,21 on sama kuin perusopetuksen lisäopetuksessa. Perusteluna on perusopetuksen ryhmäkokoa vastaava ryhmäkokoluukion valmistavassa koulutuksessa. Kuntaliitto huomauttaa, että valtio vastaa perusopetuksen maahanmuuttajien valmistavan koulutuksen rahoituksesta 100 %:sti. Esitysluonnoksen perusteluissa ei ole esitetty, miksi lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen yksikköhinnan kertoimen määrittämistä perustellaan perusopetuksen lisäopetuksen kertoimella, eikä perusopetukseen valmistavan opetuksen kertoimella, joka on 2,39.
Voimassa olevan lainsäädännön mukaiset tehtävät ja velvoitteet				
2013				

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (159/2012); lasten päivähoidon hallinnonalan siirto STM>OKM (voimaan 1.1.2013)	0	0	2	Lakimuutos aiheuttaa kunnissa päivähoidon henkilöstön lisäkoulutustarvetta, mikä ei ole hoidettavissa normaalin täydennyskoulutuksen puitteissa. Henkilöstön tulee uudistetun päivähoitolain ja -asetuksen lisäksi tuntea laaja sosiaalihuollon lainsäädäntö siihen tulevine muutoksineen. Koulutuksesta aiheutuu kunnille lisäkustannuksia. Yhden koulutuspäivän kustannus on noin 340 euroa. Kuntien päivähoidosta vastaavan henkilöstön koulutuksen kustannukset voidaan arvioida olevan vuositasolla noin 2 miljoonaa
Lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 4 ja 6 §:n sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen 32 §:n muuttaminen 1.1.2013 alkaen				Ei merkittäviä kustannusvaikutuksia. Vaikutuksia toiminnan järjestämisen osalta, josta saattaa syntyä ajoittaisia kustannuslisäyksiä

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
2012				
2011				
Erityinen tuki, tehostettu tuki HE 109/2009 vp esitettiin muutettavaksi perusopetuslain erityisopetusta ja oppilaalle annettavaa muuta tukea koskevia säännöksiä. Tavoitteena oli vahvistaa oppilaan oikeutta suunnitelmalliseen varhaiseen ja ennalta ehkäisevään oppimiseen ja kasvun tehostettuun tukeen. Oppilaille, jotka tarvitsevat pidempikestoista ja laajempaa tukea, tehdään päätös erityisestä tuesta samoilla perusteilla kuin aikaisemmin. Erityisen tuen päätöksessä tulisi määrätä aikaisempaa täsmällisemmin oppilaan opetuksen järjestämisestä ja hänen tarvitsemistaan tukipalveluista. 16 § (24.6.2010/642), 16 a § (24.6.2010/642), 17 § (24.6.2010/642) (voim. 1.1.2011)	ei arvioitu		20	Kuntaliiton näemyksen mukaan tehostetun ja erityisen tuen käyttöönottoon liittyvät toimintatavat ovat lisänneet kuntien kustannuksia. Todellisia kustannusvaikutuksia ei missään vaiheessa arvioitu.
Nuorisolaki 7a § ; Paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, johon kuuluvat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimen sekä työ- ja poliisi- hallinnon edustajat. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston.	ei arvioitu			Lakisääteinen ja paikallinen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto on turhan kankea järjestelmä kunnille, eikä aina palvele parhaalla mahdollisella tavalla paikallisia tarpeita. Kustannukset eivät ole suuria, mutta niitä on vaikea arvioida.
Nuorisolaki 7 § ; Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. (20.8.2010/693)	HE 1/2010. Säästö- odotuksia. Valtion erityisavustus- tuksena 4,65 M€. 2008–2009 myönnetty 2,5 M€ etsivään toimintaan		?	Etsivä nuorisotyötä tehdään noin 300 kunnissa ja sitä tekee noin 350 henkilöä. Vuonna 2012 valtio tuki etsivää toimintaa 10,3 miljoonalla eurolla. Etsivä nuorisotyö on kunnille vapaaehtoista. Etsivä nuorisotyö koostuu vuosittain noin 20 000 nuorta.

Tehtävä /velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
Nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat kunnat, nuorisoyhdistykset ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt. Nuorisotyön palveluja voidaan tuottaa myös alueellisesti kuntien yhteistyönä. Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. (20.8.2010/693)		8,3	?	Kunnat käyttävät nuorisotyöhön vuosittain noin 200 miljoonaa euroa.
Kirjastolain (904/1998) mukaan kunnan tehtävänä on kirjasto- ja tietopalvelujen järjestäminen			?	Yleisten kirjastojen laatusuositus (OKM) sisältää tarkkoja määrällisiä mitoituksia siitä, miten kirjastopalvelut tulee kunnassa käytännössä järjestää. Laatusuosituksia käytetään mm. AVI:n peruspalveluarviointien arviointikriteereinä.
2010				
2009				

Tehtävä /velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n sekä opetus - ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (107/2009) - säädettäisiin ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen edistämiseksi ja opiskeluvalmiuksien vahvistamiseksi järjestettävästä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavasta ja valmistavasta koulutuksesta. - ammatilliseen peruskoulutuksen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen rahoitukseen sovellettaisiin ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusta koskevia säännöksiä	Koulutuksen järjestäjät päättävät kokonais-opiskelijamääränsä rajoissa ohjaavan ja valmistavan koulutuksen tarjonnasta. Ohjaavan ja valmistavan koulutuksen vakinaistaminen ei lisää ammatillisen koulutuksen kokonais-kustannuksia eikä sillä ole vaikutusta valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon. 2008 ja 2009 aikana tehdyissä opiskelijamäärien lisäyksissä koulutus-kokeilu on otettu		12,3	Kustannusvaikutusarvio vuodelle 2014: 1 600 opiskelijaa x 0,7 x 10 970,06 €/opiskelija = 12 286 467 €, josta kuntien asukaskohtainen maksuosuus on 7 139 666 € eli noin 7 milj. €.

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
HE 175/2009 Vapaa sivistystyö: Valtionavustuksia käytetään vuodesta 2010 lähtien asteittain käyttöön otettavaan rahoitusmalliin sisältyvään laatu- ja kehittämishankkeeseen sekä opintotieteilavustusten lisäämiseen. Laatu- ja kehittämishankkeiden perusteena olevat tavoitteet sovitetaan opetusministeriön sekä vapaan sivistystyön oppilaitoksia ja ylläpitäjiä edustavien valtakunnallisten järjestöjen kesken. Kehittämishankkeiden toimeenpanolla ja avustuksia kohdentamalla parannetaan vapaan sivistystyön oppilaitosten mahdollisuuksia hoitaa maahanmuuttajien, syrjäytyneisvaarassa olevien sekä oppinnollista koulutusta tarvitsevien väestöryhmien koulutuspalveluja sekä vastata työllisyystilanteen ja ikärakenteen muutoksista aiheutuviin koulutustarpeisiin	Ei kustannusvaikutuksia.		Valtionosuus rahoituksen leikkaus, siirto valtionavustuksiin.	Avustukset TA2010 määrärahojen rajoissa, jolloin valtionosuusrahoitus jäänyt alhaisemmaksi. Rahoitus 2009 yhteensä 87 M€, josta valtionavustukset 2,3 M€. Rahoitus 2010 yhteensä 89 M€, josta valtionavustukset 2,4 M€ ja rahoitus 2014 yhteensä 90 M€, josta valtionavustukset 3,3 M€. Valtionavustusten suhteellinen määrä on kasvanut vuosittain. Valtionosuuden siirto avustuksiin aloitettu 2005
Perusopetukseen valmistava opetus HE 118/2008 Perusopetuslakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia muutettiin siten, että perusopetukseen valmistavan opetuksen tuntimäärä kaksinkertaistettiin. Perusopetuslaissa (628/1998) säädetään maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta. Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Opetusta annetaan 6-10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1 000 tuntia (voim. 1.8.2009)			40	Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä. Oppilasmäärä 2011 oli 2380, arvioitua laskennalliset kustannukset (TAE 2014) on n. 40 M€ (14 745 € x 2 700 opp.). Kuntien kustannusilastoja tästä ei tiedossa mutta näkemys on että valtionrahoitus kattanee suurimmilta osin mava:sta aiheutuvat kustannukset
Avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijamääriin perustuvasta erillisrahoituksesta luovuttu ja opiskelijat laskettu ammattikorkeakoulun kokonaisopiskelijamääriin. Rahoitus valtionosuuksien/yksiköintäalon kautta, jolloin asukaskohtainen rahoitusosuus, joka muodostaa 58,11 % toiminnan rahoituksesta. Merkittiä kuntien tehtävien lisäämistä ja valtion ja kuntien välisiä kustannustenjaon muutosta.			1,7	Amk-tutkintojen laajuus perustutkinnossa 210-270 opintopistettä (2-4 v opinnot). Käyttäjien jakajana 240 op, saadaan 49 542 opintopistettä noin 206 tutkintoa vastaava määrä. Tutkinnon keskihinta 2013 on 8 022 euroa, jolloin avoimen opintojen määrä rahoitukseltaan vastaa n. 206*8 022= 1 652 532 euroa.

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
Joustava perusopetus Kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta, lisäopetusta ja kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille. Joustavan perusopetuksen toiminnan järjestämisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. (Perusopetuslaki 5 §, Perusopetusasetus 9 a §)		2013 1743 opp. TAE 2014 6M€ (maks. 2000 opp.)	6	Joustava perusopetus JOPO-hanke käynnistyi tammikuussa 2006, kun opetusministeriö myönsi määrärahaa kunnille koulupudokkaiden aktivoitumiseen tähtäävän toiminnan kehittämiseen perusopetuksessa ja toisen asteen nivelvaiheessa. Perusopetuksen perusrahoituksen (VM:n rahoitus ja kotikuntakorvaukset) lisäksi opetuksen järjestäjälle voidaan myöntää joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin lisärahoitusta euromäärä joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan toimintaa varten oppilasta kohden määrättyllä yksikköhinnalla. Vuodelle 2013 opetus- ja kulttuuriministeriö on valtion talousarvion rajoissa vahvistanut joustavan perusopetuksen yksikköhinnaksi 3 300 euroa oppilasta kohti. Joustavan perusopetuksen toimintaan vuonna 2013 maksetaan rahoitusta 115 kunnalle ja yhdelle kuntayhtymälle yhteensä 1 743 oppilaasta.
2008				
HE 98/2008 laiksi lukiolain muuttamisesta Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi lukiolain opiskelijan arviointia koskevia säännöksiä siten, että kielten opetuksessa opiskelijalta arvioitaisiin kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito.	Ei olennaisia kustannusvaikutuksia		?	Kuntaliitto huomautti lausunnossansa, ettei lakiesityksen yleisperusteluiden taloudellisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä käsitelty koulutuksen järjestäjille tulevia kustannusvaikutuksia opetuksen arvioinnin toteuttamisen yhteydessä riittävästi.
2007				
2006				
Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (168/2006) - ottovanhemmilla olisi eräissä tapauksissa oikeus saada kotihoidon tukea myös yli kolmivuotiaan lapsen hoitamiseen hoitovapaan ajan, kuitenkin enintään, kunnes lapsi aloittaa koulun, ehdotetaan korotettavaksi perheen toisesta ja seuraavista lapsista maksettavaa kotihoidon tukea, parannettavaksi vanhempien tai muiden huoltajien mahdollisuutta valita lasten hoitomuoto mahdollistamalla se, että kotihoidon tukea ja yksityisen hoidon tukea voidaan maksaa perheelle samanaikaisesti.	0,7	0,2	0,7	Hoitorahaan oikeutettujen arvioidaan olevan pääasiassa vanhempia, jotka ovat adoptoineet lapsen ulkomailta. Ulkomaisia adoptioita on noin 300 vuodessa ja uudistuksen arvioidaan koskevan noin 200:n otollapsen vanhempaa. Muutoksen arvioidaan aiheuttavan lisäkustannuksia vuositasona noin 0,7 miljoonaa euroa, josta laskennallinen valtionosuus on 0,2 miljoonaa euroa. Asian kustannusvaikutuksia jatkossa todella hankala arvioida, karkeasti voidaan olettaa kustannusten olevan samalla tasolla indeksikorotukset huomioiden

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
Lasten päivähoidosta annettun lain muuttaminen. Erityistä tukea tarvitsevien lasten asemaa päivähoidossa parannettaisiin säätämällä, että kunnan käytettävissä tulee olla lasten päivähoidossa esiintyvää tarvetta vastaavasti erityislastentarhanopettajan palveluja (HE 163/2006 vp)	2,9	0,98	2,9	1,92 kuntien osuus
Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 23 a ja 28 §:n muuttamisesta (272/2006) – muun muassa siten, että pykälässä mahdollistettaisiin ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien ylläpitäjien koulutuksen yhteydessä kunnille ja kuntayhtymille palautettujen arvonlisäverojen takaisin maksamisesta aiheutuvan lisärasituksen kompensointi korottamalla yksityiselle ylläpitäjäyhteisölle tai säätiölle maksettavaa yksikköhintaa	12,7		12,7	Ammatillinen koulutus – vuonna 2013 yksityisen koulutuksen järjestäjän osalta yksikköhintaan lisätään 5,20 % arvonlisäveron osuutta (oletus, että ALV-lisäys pysyy vuonna 2014 samalla tasolla. – arvio ammatillisen peruskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen (peruskoulutus) ALV-kompensaation aiheuttamista lisäkustannuksista vuodelle 2014 kuntien asukaskohtaiseen maksuosuuteen ammattillinen peruskoulutus 12 milj. € ja oppisopimuskoulutus 0,7 milj. € => yhteensä 12,7 milj. €

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
2005				
2004				
Esiopetusoppilaiden koulumatkaetu HE 58/2003 vp Laki perusopetuslain 32 §:n muuttamisesta Esiopetuksen oppilaille, joiden matka kotoa suoraan esiopetukseen tai päivähoidosta esiopetukseen on yli viisi kilometriä tai oppilaan ikä tai muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi, annetaan oikeus maksuttomaan kuljetukseen taikka kuljettamista tai saattamista varten myönnettävään riittävään avustukseen. (voim. 1.8.2004)	17,5	10	17,5	HE: kuljetusetu lisäisi vuosittaisia valtionosuuksia noin kymmenen miljoonaa euroa. Kuntien kustannukset esiopetusta saavien oppilaiden kuljetusedusta olisivat noin 7,5 miljoonaa euroa vuodessa.
Aamu- ja iltapäivätoiminta (HE 57/2003) perusopetuslakiin lisättiin säännökset aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä. Perusopetuslain mukainen koulualaisten aamu- ja iltapäivätoiminta on tarkoitettu 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä erityisen tuen piirissä oleville oppilaille. (voim. 1.8.2004)	71	38	71	OPH raportti (2011): Kokonaiskustannukset n. 71 M€, josta valtionosuus n. 38 M€ (VOS 57 %), kunnat 32 M€ (josta huoltajamaksuja n. 15 M€). Vaikka aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen on kunnille vapaaehtoinen tehtävä, koulualaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestää 98 % Manner-Suomen kunnista.
2003				
HE 135/2002 Vapaa sivistystyö: arviointivelvoite ja ulkoiseen arviointiin osallistumisvelvoite	2		2	HE: Ei kustannusvaikutuksia kunnille. Valtiolla 2003–2006 n. 2 M€. Kustannukset kunnille/koulutuksen järjestäjille vähäisiä, toteutetaan virkatyönä ja yhteistyö Koulutuksen arviointineuvoston kanssa. Ei Kuntaliiton kustannusarviota.
2002				
Laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 4 ja 28 §:n muuttamisesta (HE 151/2002)	4,3	1,2	4,3	Lapsen vanhempien oikeus valita kunnan järjestämä päivähoitopaikka tai sen vaihtoehtona lasten kotihoidon tai yksityisen hoidon tuki laajennettaisiin koskemaan myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten ensimmäistä oppivelvollisuusvuotta.

Tehtävä /velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
2001				
Lapsen oikeus esiopetukseen HE 91/1999 Perusopetuslakia muuttamalla lapselle säädettäisiin oikeus oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna maksuttomaan esiopetukseen. Laki tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 2000 mutta kuntien velvoite esiopetuksen järjestämiseen astui voimaan 1.8.2001.	128	63	128	HE 91/1999 mukaan kuntien käyttömenot lisääntyisivät uudistuksen johdosta 238 miljoonaa markkaa (40 milj.euroa) Lisäksi kunnat menettäisivät maksutuloja 136 miljoonaa markkaa (23 milj. euroa). Toisaalta kunnat saisivat lisääntyneinä valtionosuuksina 372 miljoonaa markkaa (63 milj. euroa), joten kunnallistalouden lisärahoitustarve hallituksen esityksen mukaan olisi laskelmien mukaan 2 miljoonaa markkaa eli 336 000 euroa.
454/2001 Laki lukiolain 7§:n muuttamisesta. Terveystieto oppiaineeksi	Uudistus edellyttää terveystiedon aineenopettajakoulutuksen lisäämistä sekä opettajien täydennyskoulutuksen järjestämistä. Esityksillä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.			Oppiaineiden välisenä muutoksena nostamatta kokonaistuntimäärää.
				Opiskelijat 2001*yksikköhinta 2014
				Opiskelijat 2014*yksikköhinta 2014
				Muutos
Koulutus- ja sivistyspalvelut yhteensä	275,9	133,1	597,9	

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	-----------------------

MUITA KUIN LAKIIN PERUSTUVIA NORMEJA

2005

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet

2004

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

2000-luvulla

Ammatillisen koulutuksen tutkintojen ja opetussuunnitelmien perusteet

Ei erillistä valtionrahoitusta, kustannuksia ei ole arvioitu.

Ei erillistä valtionrahoitusta, kustannuksia ei ole arvioitu.

Ei erillistä valtionrahoitusta, kustannuksia ei ole arvioitu.

Opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämislupamuutokset

Ammatillinen peruskoulutus, opiskelijamäärät				Opiskelijat 2001*yksikköhinta 2014 (125538*10970)
				Opiskelijat 2014*yksikköhinta 2014 (150701*10970)
			276	Muutos + 25163 opiskelijaa
Ammattikorkeakoulut, opiskelijamäärät				Opiskelijat 2001*yksikköhinta 2014 (112960*7689)
(perustutkinto-opiskelijat)				Opiskelijat 2014*yksikköhinta 2014 (126000*7689)
			18,5	Muutos +13040 opiskelijaa
Yhteensä			294,5	

Koulutus- ja sivistyspalvelut sekä järjestämislupamuutokset yhteensä

Rakennepol. ohjelma	200
Suunnitellut ja toteutettu yh	397,9
Opiskelijamäärät	294,5
Yhteensä	892,4

Tehtävä /velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
ALUEISIIN, MAANKÄYTTÖÖN JA YMPÄRISTÖÖN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT				
Tehtävä /velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
Suunnitteilla/tulossa olevat tehtävät ja velvoitteet				
Työmarkkinatuki uudistuksen 2. vaihe	150		Vähintään 150	Todelliset kustannukset 150–300 miljoonaa euroa toteutustavasta ja työllisyyskehityksestä riippuen. Ei huomioi aktivointikustannuksia. Tullee voimaan 2015 alussa. Sisältää useita avoimia kysymyksiä.
Jätelain (646/2011) muuttamisesta pakkausten tuottajavastuun osalta ja luonnon valtioneuvoston asetukseksi pakkauksista ja pakkausjätehuollosta.			12–20 vuodessa/ mahdollisena viivästys- ajanjaksona 40–66	Jos asetusluonnoksessa esitettyä tuottajavastuuta viivästetään alkuperäisestä aikataulusta 1.5.2014 jätelain muutosesityksessä olevan mukaisesti 1.1.2016 saakka tulee kaikkien keräyspisteiden kustannukset kuntien vastuulle kyseisellä ajalla.
Vesihuoltolain uudistus (hulevesipykälät)			3–15	Hulevesisuunnitelman tekeminen 10 000–50 000 vuodessa kuntaa kohden. Tämän lisäksi vesihuollon tietohuollosta annettavan asetuksen mukaisesti EU-raportoinnista aiheutuvia kuluja yhteensä noin 170 000 vuodessa.
<i>Kuntouttava työtoiminta - budjetti 2014</i>		26	104	Perustuu valtion talousarvion 2014 arvioon 21 000 osallistujaa, keskimäärin 125 toimintapäivää/osallistujaa
MRL:n muuttaminen. Rakennushankkeeseen ryhtyvän velvollisuuksia, rakennuksen suunnittelua ja suunnittelijoita, rakennustyönjohtoa, rakennuslupahakemusta ja rakentamisen viranomaisvalvontaa koskevaa sääntelyä muutetaan.			2,5	Muutoksen voidaan arvioida aiheuttavan kunnille lisätyönä ja koulutuskuluina yhteensä 350 000–520 000 euron kustannukset. Säännösmuutosten johdosta tietojärjestelmiä joudutaan todennäköisesti päivittämään. Jos muutokset tulee toteuttaa ripeällä aikataululla erillispäivityksinä mahdollisesti useaan järjestelmään, aiheuttaa päivitykset kunnille yhteensä arviolta noin 1,5–2,5 miljoonan euron kustannukset

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
Voimassa olevan lainsäädännön mukaiset tehtävät ja velvoitteet				
2013				
Valtioneuvoston asetus ajoneuvojen käytöstä tiellä annetun asetuksen muuttamisesta (mitat&massat)	200		yli 200	Uudesta asetuksesta muodostuu merkittäviä korjauskuluja kunnille niin katuverkon, siltojen kuin vesihuoltoverkoston osalta. Asetuksen voimaatulon alkuvaiheessa kuluja syntyy myös siltojen ja muiden rakenteiden kunnan arvioinnista sekä uusien liikennemerkkien asettamisesta.
Ikääntyvien työllistämisvelvoite		Palkkatuki-kompen-saatio		Laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista (916/2012) 11 luku, 1 & 2 §. Viimeksi muutettu 2012, mutta ollut voimassa jo pitkään. Ei suurta merkitystä.
Aluevelvoite		Palkkatuki-kompen-saatio		Laki julkisista työvoima- ja yrityspalveluista (916/2012) 11 luku, 3 & 4 §. Viimeksi muutettu 2012, mutta ollut voimassa jo pitkään. Ei suurta merkitystä.
Kemikaalilaki (599/2013)			0,375	Kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen tehtävät siirrettiin Tukesille. Samalla esitetään että kuntienvaltionosuuksista esitettiin siirrettäväksi Tukesille 375 000 euroa vuoden 2014 alusta.
2012				
Maankäyttö- ja rakennuslain muuttaminen 958/2012, (HE 81/2012)	66,5-199,7			Rakennusvalvontahenkilöstön kouluttaminen yhteensä ainakin 600 000 euron kustannukset. Lisäksi Energiatieteiden huomioon ottaminen korjaus- ja muutostöiden yhteydessä tulee lisäämään kuntien omistamien kiinteistöjen korjauskustannuksia siten noin 66,5-199,5 milj.
Eläintautilaki (HE 130/2012)				Lisäsi kunnalle ns. valtion toimeksiantotehtäviä (kunnaneläinlääkärille säädetyt valvontatehtäviä). Teoriassa korvataan kunnalle eläinlääkintähuoltolain (2009, kohta 67.) periaatteiden mukaisesti.
Säteilylain muutos (326/2012)			0	Kunnan terveydensuojeluviranomaisen valvottava solariumlaitteita terveydensuojeluvälvönnän yhteydessä. Valvonnasta saa peria maksun.
2011				
Työttömien terveystarkastukset	?		?	Terveystarkastuslain (1326/2010) mukaan kunnan on järjestettävä terveysneuvontaa ja terveystarkastuksia opiskelu- tai työterveyshuollon ulkopuolelle jääville nuorille ja työikäisille.

Tehtävä/velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
2010				
Kuluttajaturvallisuus				Lakiin tuli velvollisuus tehdä ilmoitus tietyistä kuluttajalle tarjottavista palveluista kunnan kuluttajaturvallisuusviranomaiselle. Kunnalla on oikeus periä maksu ilmoituksen käsittelystä ja valvonnasta. Myös kunta itse joutuu tekemään näitä ilmoituksia ja laatimaan turvallisuussuunnitelmia.
Laki tulvariskien hallinnasta (620/2010)			0,5 vuodessa suunnittelu	Tulvarakenteiden rakentamisesta syntyy merkittäviä kustannuksia kunnille, jos asianomaisia tehtäviä säädetään kuntien vastuulle. Valtion pitää ottaa selvä vastuu merivesi- ja vesistöluvien tulvarakenteista sekä valtion tulee tukea mahdollisissa hulevesitulvarakenteissa.
2009				
Kunnan kuulumisesta ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen (410/2009)				Palkkojen harmonisointi, tietojärjestelmien yhtenäistäminen ovat lisänneet kuntien kustannuksia. Henkilöstöresurssin käyttö on tehostunut erikoistumisen myötä. Koko sektorin kustannukset eivät ole nousseet lukuunottamatta eläinlääkintähuoltoa.
Eläinlääkintähuoltolaki, eriytetty pieneläinpäivystys, velvollisuus laatia suunnitelma eläinlääkintähuoltolain järjestämisestä	0		5	HE 89/2009 "Kunnille ehdotettu velvollisuus järjestää peruseläinlääkäripalvelut hyötyeläimille ja tarvittaessa myös muille kotieläimille sekä kiireellistä eläinlääkäripuolia kaikille kotieläimille ei muuttaisi nykytilanteesta aiheutuvia kustannuksia." Kokonaiskustannus 2011 noin 40 milj.
Valvontaeläinlääkärit (kunnan velvollisuus järjestää valvonta toimeksiantotehtävänä, eläinsuojelu, eläintautivalvonta)	4,5	4,2	5	Toimeksiantotehtävistä ei kaikkialla saada täyttä korvausta, hallinnollisesti raskas. Terveystarkastajan eläinsuojelutyötä ei korvata.
2008				
He eduskunnalle tupakkalain muuttamisesta				Kustannukset katettu maksuilla.

Tehtävä/velvoite		Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
2007					
Työmarkkinatuen aktivointi ja siihen liittyvä rahoitusuudistus (voimaan 2006)		Kustannus-neutraali	toimeentulo tukikompen- saation lisäys 16,6,% perustoimee- ntulotuesta (muu vähenevä kompen- saatio loppunut)	2006 OK, 2012 noin 62 miljoonaa euroa (netto)	Työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan valtion varoista 500 päivältä (ml. ao loppukausi). Sen jälkeiseltä työttömyysajalta työmarkkinatuki ja siihen liittyvä lapsikorotus rahoitetaan puoliksi valtion ja kotikunnan varoista. Kunnalle aiheutuneiden kustannusten arviointi vaikeaa, koska asiaan liittyy kuntakompensaatio ja toimeentulotuen uudistaminen. Kuntien aktivointipanosusta ei myöskään ole huomioitu... Vuonna 2012 kuntien maksuosuus työmarkkinatuesta oli 176,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2013 ylittynee 200 miljoonaa (brutto).
2006					
Ympäristöterveydenhuollon valvontatietojen raportointi keskusvirastojen määrittämällä tavalla				1	Tietojärjestelmien hankkiminen ja päivittäminen lakimuutosten yhteydessä
Elintarvikelaki (23/2006)					Elintarvikkeita koskeva lainsäädäntö koottiin yhteen. Kunnilla vastuu valvonnan järjestämisestä. Kustannukset n. 25-30 milj. EU-asetusten kautta tälle sektorille on tullut paljon uusia velvoitteita viime vuosina. Valvonnasta siirretty pieniä osia (ensisaapumisvalvonta ja lihan tarkastus) valtiolle.
Lääkelaki, nikotiinivalmisteiden myyntilupa					Lupien myöntäminen ja valvonta kunnalle. Peritään maksu.
2005					
2004					
2003					
2002					

Tehtävä /velvoite	Ministeriön arvio milj. €	Valtion- osuus milj. €	Kuntaliiton arvio milj. €	Kuntaliiton huomioita
2001				
Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät 2000–2012			12	Kuntaliiton arvion mukaan Kuntaliiton ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin käytettävät henkilötövuodet ovat kasvaneet vuosien 2005–2012 välillä noin 250 henkilötyövuodella. Kuntaliiton näkemyksen mukaan henkilötövuosien kasvaminen johtuu pääosin lisääntyneistä tehtävistä ja velvoitteista.
Alueisiin, maankäyttöön ja ympäristöön liittyvät tehtävät yhteensä			Juoksevat kustannukset n. 370 M€ vuodessa, lisäksi kokonaiskustannuksia n. 400 M€	
Muuta:				
Joukkoliikenne ja tienpito				– taksiliikennelaki (2007) => Lisäkustannuksia syntyi mm. reittitaksan poistamisesta ja kilpailuttamisvelvoitteesta rajatuilla markkinoilla
Joukkoliikenne ja tienpito				– joukkoliikennelaki (2009) => Viranomaiskunnille lisätehtäviä, valtion rahan riittämättömyyden vuoksi kustannusten vyöryttäminen kunnille
Joukkoliikenne ja tienpito				– Tavaraliikennelaki (2013) => Lisätehtäviä hankintoihin
Joukkoliikenne ja tienpito				– Hankintalaki (2007, 2010) => Lisätehtäviä hankintoihin
Joukkoliikenne ja tienpito				– laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa (2011) => Lisätehtävä hankintoihin
Joukkoliikenne ja tienpito				Maantienpidosta on vyörytetty ilman lakimuutoksia valtion vastuulle kuuluvia kustannuksia kuntien maksettavaksi, jotta maankäyttöä ja liikenneverkkoa on voitu kehittää tarpeita vastaavasti. Vuoden 2004 tutkimuksen mukaan kunnat osallistuivat maanteiden ylläpitoon n. 5 milj. € vuodessa ja maanteiden rakentamiseen n. 30 milj. € vuodessa sellaisiin kustannuksiin, jotka olisivat kuuluneet valtiolle. Viime vuosina kunnilta on tullut entistä useimmin viestejä, että joutuvat osallistumaan valtion maantiehankkeisiin. Lisäksi todettakoon, että liikenteen verotulot menevät kokonaisuudessaan valtiolle ja kunnat maksavat kasvavan katuverkkonsa ylläpidon kunnallisilla veroilla.
Joukkoliikenne ja tienpito				Avustukset yksityistieverkolle ovat kasvaneet, vuonna 2006 23 miljoonaa ja 2011 jo 30 miljoonaa.